

DE SLAG OM KATS

Door Vincent Thunnissen

De laatste episode van de kleine scholen begon in het voorjaar van 2013 met een ongelukkig advies van de Onderwijsraad. In diezelfde periode werd het besluit genomen tot sluiting van de laatste school in Kats. Wat is er sindsdien gebeurd? Hoe zit het met die schoolcoöperaties waarover je zoveel hoort, hoe gaat het nu verder met Kats en wat kan er tegenwoordig wél?

Het politiek-inhoudelijke debat over kleine scholen, zoals dat in 2013 en 2014 werd gevoerd, had kwaliteit. Hij eindigde in mei 2014 met een sterke brief van Sander Dekker aan de Tweede Kamer. De school in Kats bleef dicht.

De kleine onderwijsvrede van 2014

Wat was er sterk aan die brief van Dekker uit mei 2014? In heel gewone taal maakte hij duidelijk dat maatwerk op lokaal niveau centraal staat. Dekker stelde vast dat driekwart van de kleine scholen was terug te vinden in dorpen en wijken met heel wat meer scholen. In zijn brief maakte hij samenwerking tussen scholen makkelijker. Hij spreekt over fusie en beperkte samenwerking en zelfs over twee richtingen onder één bestuur; twee geloven op één kussen. Dat waren allemaal oplossingen voor de situatie van een paar kleine scholen in de buurt van andere kleine scholen. De boodschap was: ga samenwerken, concurrer elkaar niet de wijk of het dorp uit, kies voor blijvend goed onderwijs midden in de samenleving. Dé oplossingen voor 'de laatste school' kwamen er niet. Er was wat te lezen over

regionale afspraken, alsof plattelandsgemeenten vaak al niet de geografische omvang van een regio hebben. Die laatste vaak zéér kleine school: dat blééf een probleem. En de school in Kats was daar juist een voorbeeld van.

Het bleef onrustig

De groep kinderen van 4 tot 12 jaar daalt in hoog tempo. Het afgelopen schooljaar gingen dan ook meer dan 100 scholen dicht. Een deel door fusie of samenwerking, en dat is positief te waarderen. Een ander deel zakte gewoon door het getalsmatige ijs en had geen samenwerkingspartner gevonden. En één school stond moederziel alleen en veel te klein in een verafgelegen dorp.

De wereld van samenwerking breidde zich uit. Soms samen met passend onderwijs en jeugdzorg, waarmee een verband wordt gelegd met een andere grote ontwikkeling. Al heel gewoon is een cluster kleine scholen in wijk, dorp of op het platteland dat de specialismen deelt; de sportleerkrachten en remedial teachers kunnen immers beter reizen dan de kinderen. Ook zijn er na enig gedoe en wat inschikken gemixte scholen voor openbaar onderwijs én onderwijs op grondslag van de bijbel. Dat zijn allemaal knappe resultaten.

Nieuw voorstel op tafel

Terwijl het werkveld bezig was met samenwerking en schaalvergroting, schreef de staatssecretaris door aan de vertaling van zijn brief uit 2014 tot een wetsvoorstel. Dat voorstel ligt nu op tafel. Het drukt ons met de neus op het feit dat onderwijs een wereld van regelgeving is. Waarom kan vrijheid van onderwijs nou niet gekenmerkt worden door véél meer écht loslaten? Een paar dingen regelen, borgen op hoofdlijnen, en verder overlaten aan de lokale samenleving?!

In het harde gevecht rond de laatste school neemt de school in Kats een bijzondere plaats in. Kan die op basis van het wetsvoorstel weer open? Verzameld in een onderwijscoöperatie voeren de piepkleine schooltjes een hard pleidooi: wij zijn met z'n 7-en, wij vormen één bestuur op basis van coöperatie van ouders, en we staan samen in voor 200 leerlingen. Kats zit dus bij die 7, en Kats wil weer open. Vraag aan de staatssecretaris: laat u ons als experiment toe?

Dekker reageert richtinggevend

Daar komt het niet van, blijkt uit de brief van Dekker van mei 2015. Een coöperatie is een lastige rechtsvorm, wat is nou eigenlijk het bevoegd gezag en hoe moet het nou met de bekostiging. Allemaal hobbels. Het sterke van Dekker is: hij volstaat niet met een 'njet', maar is gaan denken over oplossingen. Dat is nog eens mee-denkend besturen!

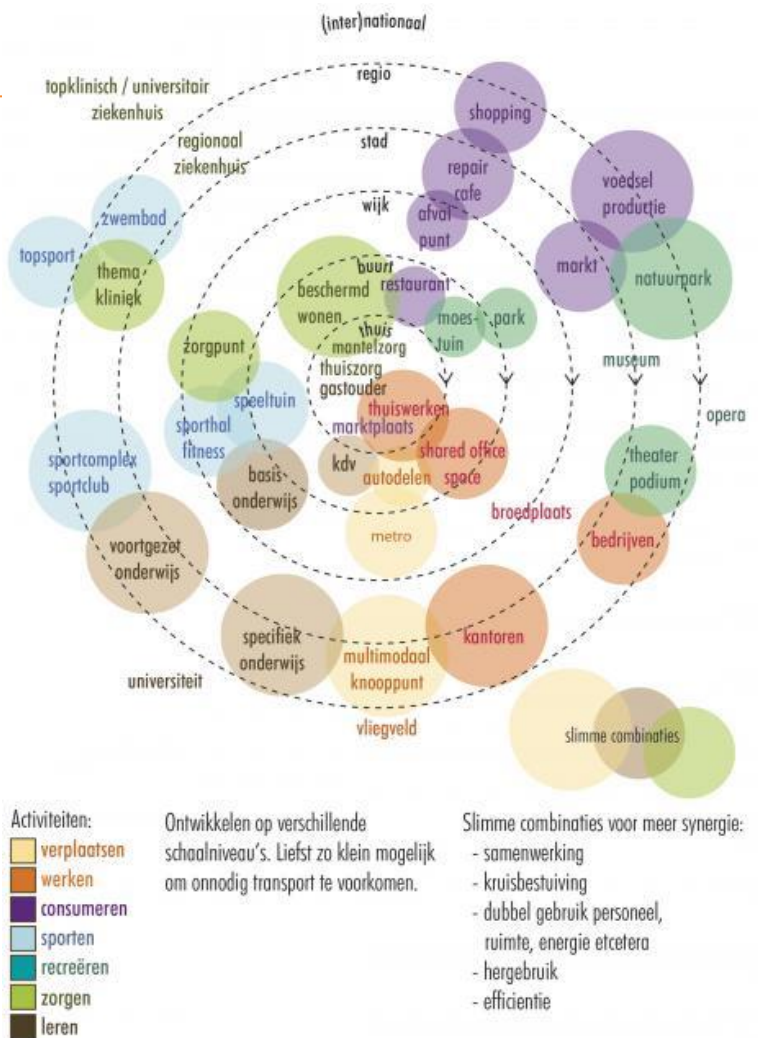
Hij zegt: begin een vereniging. Per schooltje een dorpsvereniging, en 7 dorpsverenigingen vormen dan samen een koepelvereniging, die dan het bestuur vormt. Dat vindt Dekker prima, ook als onder dat ene bestuur verschillende denominaties vallen. Die verenigingsvorm versterkt het beeld van geworteld zijn. Daar bovenop vergroot Dekker de medezeggenschap van ouders, vooral als de discussie over opheffing-of-voortzetting gaat. Daarbij vindt hij dat een superkleine school (minder dan 23 leerlingen) nog wel even kan overleven als nevenschool van een wat grotere school.

Zo'n setje dus- best de moeite waard. De tragiek blijft: het stichten van een nieuwe school blijft een pittig examen. En of dat Kats lukt, is zeer de vraag.

Uiteindelijk zullen we het zelf moeten doen

En zo is het. Het zou jammer zijn als het lokaal alleen maar gaat om de piepkleintjes. Op gemeentelijk niveau - en gemeenten kunnen op het platteland dus net zo groot zijn als een regio - kunnen nog heel wat innovatieve stappen worden genomen. Wat te denken van centraal een volledige school inclusief bovenbouw, en in de dorpen rondom satellietscholen voor alleen de onderbouw (groepen 1 tot en met 5) inclusief kinderdagopvang en buitenschoolse opvang? Ik ken fijnmazige maar dunbevolkte plattelandsgebieden waar zo'n model prima kan. In het voortgezet onderwijs bestaan dergelijke constructies.

En wat te denken van vermindering van het aantal scholen, en gelijktijdig - door een soort van 'hervorkaveling' - waarborgen van de identiteit én van vernieuwing? Daar kan ik wel kaartjes van

tekenen, van vijf dorpen met acht scholen en drie denominaties naar vijf kindcentra met vier denominaties. Want weet wel: de vermindering van het aantal leerlingen én scholen loopt gelijk op met een verhoogde vraag van ouders naar meer variëteit in het aanbod.

Vergeet de slag om Kats. Wees trots op kleinschalig onderwijs. Haal het onderste uit de kan voor je eigen samenleving en voor je eigen kind. Wees streng voor de lokale rekenmeester die te hoge ondergrenzen bedenkt. Laat zien wat allemaal wel kán.

Vincent Thunnissen is zoon van een juf op een 2-klassenschool, zat zelf op een lagere Montessori-school en zijn zoons zaten op een nieuwe openbare school die in de plaats kwam van een PG-school (dat gebouw werd een kinderdagverblijf). Hij dook in de brief van Dekker en schreef dit artikel op verzoek van Bouwstenen.

